

MUNI
FSS

Energetika v české zahraniční politice

¹ Mgr. Martin Jirušek, Ph.D.

Výchozí stav po 1989

- Československo závislé na dovozu ropy a plynu z Ruska
- Ropovod Družba
  - od 1965 (nejdelší ropovod na světě – 5100 km)
  - severní (BEL, PL, GER) a jižní větev (UA, SVK, CZ; UA, HU)
- Plynovod Bratrství
  - od 1967
- ČSSR jako důležitá tranzitní země na cestě za cílovými trhy (Z Evropa)
- Nízká/nulová politizace dodávek před rokem 1990 (!)

Pipelines

- existing
- non-operational
- Refineries
- Oil terminals

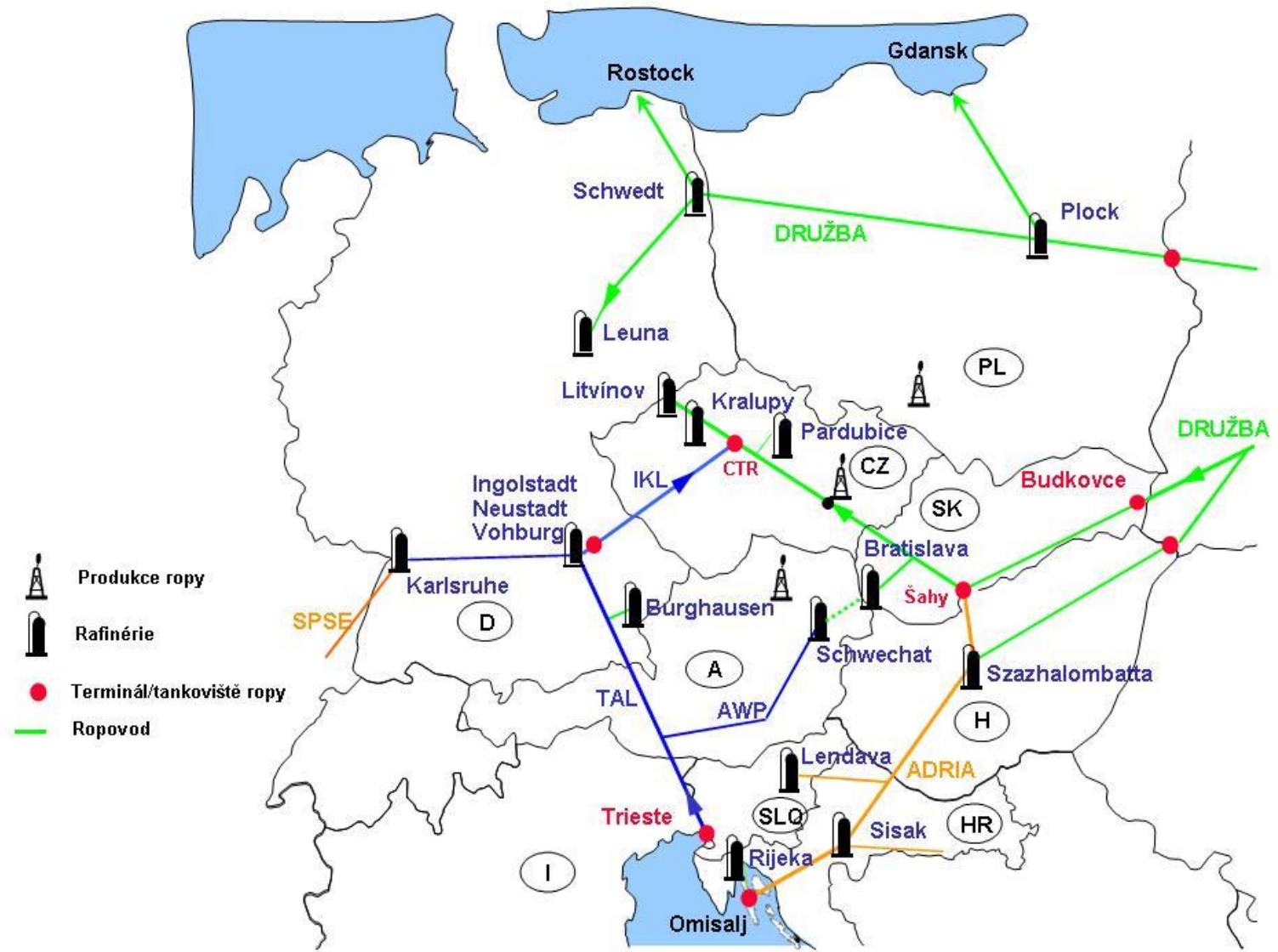

90. léta

- 1990s – obavy ze stability SSSR/Ruska a schopnosti dostát závazkům v zásobování
  - obavy s ohledem na ekonomickou/politickou stabilitu Ruska spíše, než na zneužití dodávek
  - nejistota nicméně přetrvávala – Pobaltí 1990, 1992
- Série přerušení/snížení dodávek v 1990s
  - v důsledku ekonomických/technických potíží a sporů s tranzitními zeměmi ve V Evropě
  - nebyly namířeny proti ČR/SR
- Jednostranná závislost vnímaná jako problém napříč politickou scénou – unikátní konsensus
  - s výjimkou KSČM a částečných výhrad ODS vůči finančním nákladům projektu
- Nesouhlas Ruské federace – prezentováno jako zbytečné
  - nízké kapacity RF v 90. letech – nebylo bráno vážně

90. léta

- Ropovod IKL –v provozu od 1996
    - Ingolstadt (Vohrburg) - Kralupy- Litvínov (Nelahozeves)
    - Napojení na TAL (z Terstu)
    - Zdrojová diversifikace
  - Plynovodní propojení do německé sítě – norský plyn od 1997
  - Jasná orientace na Západ a diverzifikace
- X
- SR – spolehnutí na roli „mostu“
    - zapadalo do tehdejšího diskursu

2000-2010

- Významné téma jaderné energetiky
- Rozestavěná JE Temelín
  - zprovozněna 2000, 2002
  - Technologie – Rusko, kontrolní systémy – USA – unikátní hybrid
- Sporné téma ve vztazích CZ-AUT, částečně i Bavorsko
  - symbol protestu proti jaderné energetice, AUT jako striktně bezjaderná země
  - rakouské protesty u hranic
  - téma v přístupových rozhovorech do EU – hrozba zablokování ze strany AUT
  - dohoda z Melku – 12/2000 - zvýšená informovanost – odblokování AUT postoje
  - jaderná energetika (a JETE) jako předmět občasných sporů i nadále (blokády hranic 2006)

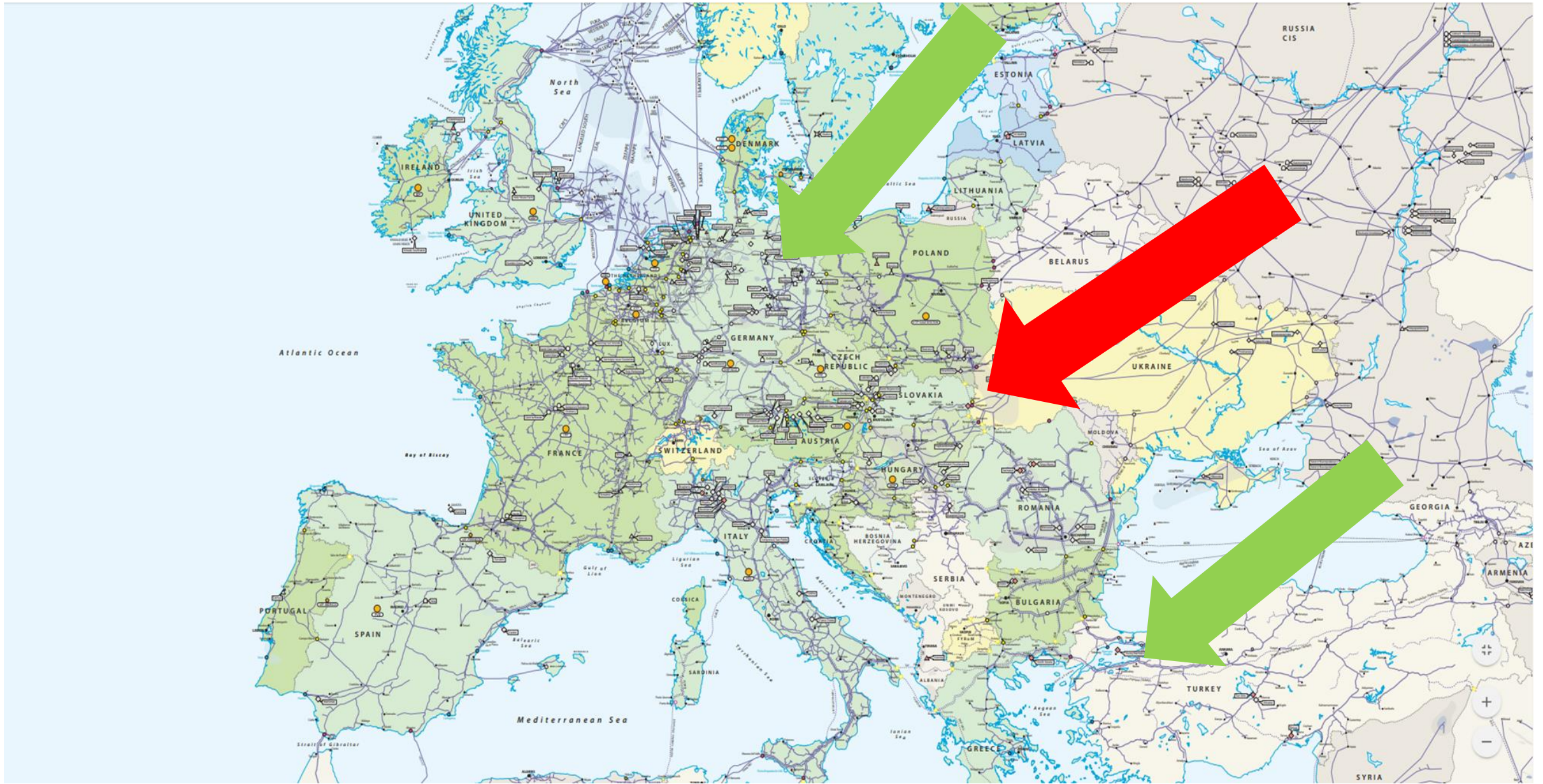

2000-2010

- Růst konfliktního potenciálu ve vztazích Rusko-Západ od poloviny 2000s
  - přerušení dodávek ropy 7/2008 krátce po podepsání dohody o US radaru v Brdech
- Plynová krize 1/2009
  - spor mezi RF a UA
  - odstřižení UA tranzitu
  - ČR výrazně nezasažena díky diverzifikaci z 90. let
  - „budíček“ pro nediversifikované státy (SR)
  - odstartovala řadu diversifikačních projektů v plynovém sektoru
  - hrozba politizace dodávek jako stabilní téma od té doby

2010-2020

- Energetická bezpečnost jako jedno z témat ve vztahu k Rusku na pozadí zhoršování vztahů Rusko-Západ
  - přelévání do zahraniční politiky
- Přeshraniční iniciativy na pozadí geopolitických sporů
  - Podunajská strategie, Severojižní propojení, Iniciativa Trojmoří
  - Polsko jako častý hybatel
- Nord Stream I a II
  - CZ a SK v „obojaké“ pozici
  - formální odpůrci, faktičtí proponenti
- Nesoulad v rámci V4
  - Polsko výrazně a stabilně proti

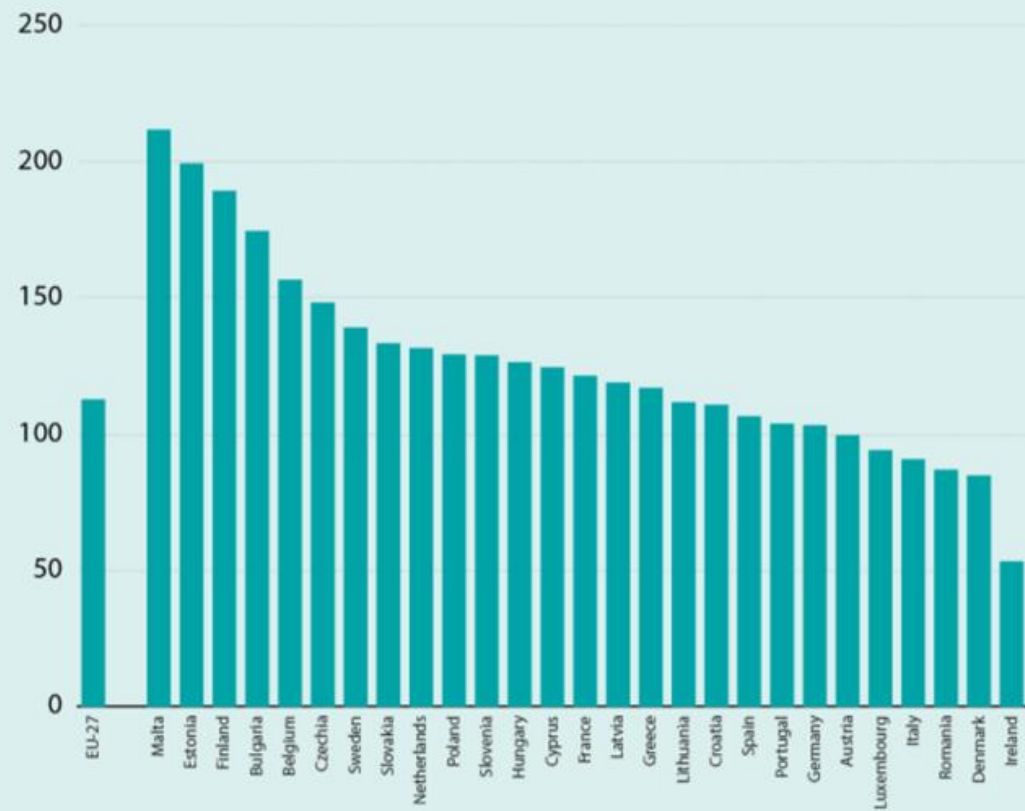

2010-2020

- Rozšíření JEDU
- Propojení energetiky a zahr. politiky „par excellence“
- Obavy z vlivu domovských států některých uchazečů (Rusko, Čína) klíčovou součástí projektu
- Výraz měnící se geopolitické reality
- Pozadí tlaku na snižování emisí GHG
  - klíčová role EU
- Předpokládané odstavení uhelných zdrojů (aktuálně >40% kapacity)
- Jaderná energetika jako „česká cesta“ k dekarbonizaci (nízkouhlíkový zdroj)
  - tlak při jednání v EU
  - vyšší energetická intenzita ČR (průmysl)

Energy intensity, 2018

(kg of oil equivalent per 1 000 EUR in purchasing power standards)

Ratio between gross available energy and GDP in purchasing power standards

Source: Eurostat

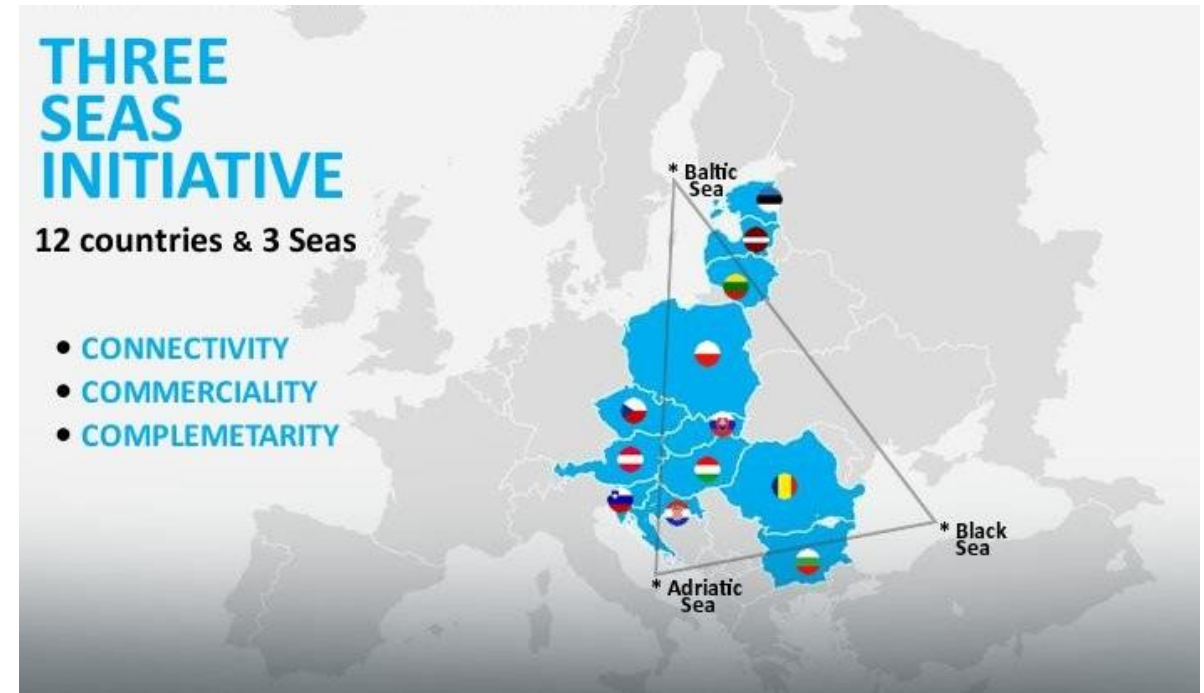

Aktuální témata: European Green Deal

- 2019-2020: odpor – vlažná podpora – odpor – vlažná podpora
  - Podpora ČR vysoce podmíněčná
- 12/2020: Dohoda o snížení emisí o 55% vs. 1990
  - ČR: tlak na individualizaci a uznání specifík (jádro, plyn)
- Plánovaný odchod od využívání uhlí

Aktuální témata: Iniciativa Trojmoří

- Polsko jako klíčový aktér
- Cíl posílení infrastruktury
- Životaschopnost takto rozkročené platformy?
  - Slabá účast AUT, SLO, CZ, SK
- Vysoké náklady na dané projekty
  - účast členských zemí?
  - způsob financování – investiční fond
- Kompatibilita s EU?
  - alternativní struktura?
  - role USA?

Ideový střet v české energetické politice

- Paradigmatická změna energetické politiky
  - ostrovní provoz vs. fungování v rámci většího celku (EU)
  - jen pomalé přizpůsobení na úrovni koncepčních postupů
- EU jako hlavní zdroj posunu
  - koncepce (energetická tranzice - Green Deal)
  - podpora (OZE)
- Energetická politika jako součást sdílených pravomocí EU
- Vyprázdněnost tradičních vzorců (ostrovní fungování, V4)
  - cenotvorba

Díky za pozornost...

... a hezké svátky!

jirusek.martin@mail.muni.cz